Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027-2030 (VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027-2030)

Valtioneuvosto julkisti 30. huhtikuuta 2026 vuosien 2027–2030 julkisen talouden suunnitelman (VM 2026:17, seuraavassa: suunnitelma). Suunnitelma perustuu valtionvarainministeriön kevään 2026 ja talven 2025 talousennusteisiin. Niissä esitetyt arviot talouskasvun nopeudesta vastaavat muiden ennustelaitosten näkemyksiä, mutta suunnitelman kuva työllisyyskehityksestä on poikkeuksellisen optimistinen. Suunnitelmassa esitetään veronkevennyksiä, joita ei voida pitää nopean velkaantumisen tilanteessa perusteltuina.

Talouden suhdannenäkymät

Suunnitelman tukena käytetyn valtiovarainministeriön kevään 2026 talousennusteen mukaan talouskasvu jää 0,6 prosenttiin kuluvana vuonna, mutta se on 1,7 prosentin suuruinen sekä vuonna 2027 että vuonna 2028 (Valtiovarainministeriö, 2026b). Suunnitelmassa käytetyt vuosien 2029 ja 2030 talouskasvuarviot (1,5 ja 1,3 prosenttia) ovat VM:n viime joulukuussa julkistaman keskipitkän tähtäimen ennusteen mukaisia (Valtiovarainministeriö, 2025b). Kuluvan vuoden osalta kasvuennuste on useimpien muiden keskeisten ennustelaitosten uusimpiin ennusteisiin verrattuna jonkin verran synkempi. Eroa saattaa selittää se, että muita ennusteita laadittaessa Yhdysvaltojen Iranissa käymän sodan pitkittymisestä ei ole vielä ollut yhtä varmaa tietoa kuin VM:n ennustetta laadittaessa.

Suomen talous kasvoi Tilastokeskuksen ensimmäisten, tuotannon suhdannekuvaajaan perustuvien ennakkotietojen mukaan kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 0,7 prosenttia vuotta aiempaan ajankohtaan verrattuna ja 0,9 prosenttia viime vuoden viimeiseen neljännekseen verrattuna. Tulokset ovat erittäin alustavia, ja kuten myös VM ennusteessaan toteaa, kuluvan vuoden suhdannekehityksen ennakoiminen on erittäin vaikeaa mm. öljyn hintakehityksen ennakoimattomuuden vuoksi. Tästä huolimatta ennakkotiedot viittaavat talouskasvun käynnistymiseen kuluvana vuonna ja sopivat näin suunnitelman perustana toimivaan suhdannekuvaan. Suunnitelmassa käytettyä työllisyysennustetta voidaan kuitenkin pitää perusteettoman optimistisena.

Työllisyystoimien vaikutusarvioita olisi perusteltua päivittää

Työvoimatutkimuksen mukainen työttömyysaste oli Suomessa viime vuonna 9,7 prosenttia. Yksityisellä sektorilla työllisten lukumäärä säilyi viime vuonna vuoteen 2024 verrattuna miltei ennallaan, mutta julkisen sektorin työllisten määrä supistui 12000 hengellä. Suunnitelma esittää, että työttömyysaste pysyy noin 10 prosentissa eli suunnilleen ennallaan kuluvana vuonna, mutta työllisyys kääntyy kasvuun vuonna 2027 ja työttömyysaste laskee 8,2 prosenttiin vuonna 2030. Kuluvan vuoden

Työn ja talouden tutkimus LABORE
Arkadiankatu 7 (Economicum)
00100 Helsinki
Puh. 040 940 1940
etunimi.sukunimi@labore.fi

ensimmäisen neljänneksen työttömyysaste (10,9 prosenttia) on kuitenkin ollut oleellisesti korkeampi kuin työttömyysaste viime vuoden vastaavana ajankohtana (9,8 prosenttia). Myös työllisten lukumäärä ja työllisten tekemät työtunnit ovat supistuneet viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Ensimmäisellä neljänneksellä yksityisen sektorin työllisten määrä oli 18000 henkeä pienempi kuin vuotta aiemmin, kun taas julkisen sektorin työllisten määrä oli 2000 suurempi.

VM:n työllisyyskehitystä koskevaa arviota voidaankin pitää alkuvuoden tiedot huomioon ottaen varsin optimistisena. Optimistista kuvaa lienevät osin perustelleet hallituksen aiemmat työllisyyttä lisääviksi tarkoittamat toimet sekä VM:n niitä koskevat aiemmat vaikutusarviot (https://vm.fi/tyollisyystavoitteiden-seuranta ja Valtiovarainministeriö, 2026a). Suunnitelmassa esitetään päivitetty arvio tähän mennessä toteutuneiden rakennepoliittisten toimenpiteiden työllisyysvaikutuksista. Siinä toimien arvioidaan lisäävän rakenteellisesti työllisyyttä noin 105 000 hengellä ja tasapainottavan julkista taloutta n. 2,5 miljardilla eurolla kasvavan työllisyyden kautta. Toimien arvioitu vaikutus ylittää siten hallitusohjelmassa (Valtioneuvosto, 2023, liite D) tavoitellun 100 000 lisätyöllisen ja 2 miljardin julkista taloutta vahvistavan vaikutuksen.

Hallituksen esittämien työllistämistoimien avulla on tähän mennessä ensisijaisesti pyritty tekemään työttömyydestä aiempaa vähemmän houkuttelevaa. Esimerkiksi työttömyysturvan heikennykset ovat alentaneet työllistymisveroastetta eli sitä osaa työllistyvän henkilön palkasta, joka ei näy hänen kasvaneina tuloinaan verotuksen kiristymisen ja tarvehankintaisen sosiaaliturvan menetyksen vuoksi, ja tästä syystä ne ovat lisänneet valtiovarainministeriön laskelmissa työn tarjontaa. Tarjonnan kasvu ei välttämättä kuitenkaan johda pitkälläkään tähtäimellä työllisyyden kasvuun, jos työttömien henkilöiden työlle ei ole kysyntää esimerkiksi kohtaanto-ongelmien vuoksi.

Valtiovarainministeriön työllisyysvaikutusarvioiden soveltuvuudesta Suomeen ja nykyaikaan olisikin syytä käydä järkevää, kriittistä keskustelua. Koska arviot koskevat uudistusten rakenteellisia vaikutuksia, eli pitkän tähtäimen vaikutuksia neutraalissa ja keskimääräisessä suhdannetilanteessa, havaittu heikko työllisyyskehitys itsessään riitä osoittamaan niitä virheellisiksi. Tästä huolimatta Suomen viime vuosien työllisyyskehitystä koskevien havaintojen tulisi olla VM:n työllisyysvaikutusarvioita koskevan kriittisen keskustelun yksi oleellinen syöte.

Suunnitelmassa esitetyt veronalennukset ovat osin huonosti perusteltuja

Julkisen talouden suunnitelman mukaan hallitus on päättänyt n. 10 miljardin toimenpidekokonaisuudesta, jolla tavoitellaan velkasuhteen vakauttamista hallituskauden loppuun mennessä. Suunnitelman perustana toimivan VM:n keväisen talousennusteen mukaan julkinen talous velkaantuu tällä hetkellä nopeasti. Ennusteen mukaan EDP-velkasuhde kasvaa kuluvana vuonna 2,7 prosenttiyksiköllä 91,2 prosenttiin, ja vuonna 2030 se olisi jo miltei sata prosenttia.

Työllisyysarvioihin liittyvä epävarmuus lisää myös velkakehitysarvioihin liittyvää epävarmuutta. Hallituksen velkasuhdetta vakauttavassa toimenpidekokonaisuudessa lisätyöllisyyden varaan on laskettu n. 2 miljardia eli noin viidesosa. Suunnitelmassa todetaan, että heikko suhdannetilanne viivästyttää työllisyystoimien julkista taloutta vahvistavan vaikutuksen hallituskauden jälkeiseen aikaan. Mikäli arvioidut työllisyysvaikutukset eivät toteudu oletetulla tavalla, ei myöskään julkinen talous vahvistu tätä kautta myöskään pitkällä tähtäimellä odotetusti.

Työn ja talouden tutkimus LABORE
Arkadiankatu 7 (Economicum)
00100 Helsinki
Puh. 040 940 1940
etunimi.sukunimi@labore.fi

Hallitus on jo aiemmin toteuttanut useita veroperustemuutoksia, jotka alentavat verotuloja ja kiihdyttävät velkaantumista. Suunnitelmassa esitetään useita uusia verotuloja supistavia toimia, joista yhteisöverokannan alentaminen kahdella prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin on arvioidulta vaikutukseltaan suurin. Muutos toteutettaisiin tuloverolain 124 § muutoksella, jota koskevan esityksen hallitus teki eduskunnalle 28.4.2026. Esityksen mukaan yhteisöverokannan alennus vähentäisi staattisesti arvioiden verotuloja noin 832 miljoonalla eurolla. Kuten esitys toteaa, tutkimuskirjallisuudessa esitetyt arviot tällaisen veronalennuksen pitkän tähtäimen dynaamisista vaikutuksista vaihtelevat huomattavasti. Esityksessä arvioidaan, että alennuksen itserahoitusaste olisi noin 34–46 prosenttia.

Ehdotettua yhteisöveron alennusta on tarkasteltu myös VM:n vuosi sitten puoliväliriihen yhteydessä esittämässä muistiossa (Valtiovarainministeriö, 2025a). Siinä yhteisöveron alennuksen omarahoitusosuudeksi arvioitiin 60 prosenttia.

Vaikka veronalennus lisäisikin yritysten kannusteita investointeihin, tätä kautta saavutettava verotulojen kasvu ei siis hallituksen tai VM:n omienkaan arvioiden mukaan riittäisi korvaamaan veronalennuksen aiheuttamaa välitöntä verotulojen menetystä. On lisäksi huomattava, että veronalennuksesta investointien lisääntymisen kautta saavutettava hyöty ilmenee vasta pitkällä tähtäimellä.

Suomi asetettiin liiallisen alijäämän menettelyyn 12. tammikuuta 2026. Menettelyyn liittyy korjaava nettomenoura, joka asettaa maksimiarvot nettomenojen kasvulle vuosittain (1,3 prosenttia 2026, 1,5 prosenttia vuonna 2027 ja 1,8 prosenttia vuonna 2028) sekä kumulatiivisesti vuodesta 2024 alkaen (Council of the European Union, 2026). Suomeen sovelletaan myös kansallista poikkeuslauseketta, joka oikeuttaa Suomen ylittämään nettomenojen kasvun maksimiarvon puolustusmenojen (vuoden 2021 tasoon verrattua) kasvua vastaavalla summalla. Suunnitelmassa arvioidaan, että Suomi noudattaisi korjaavaa nettomenopolkua kuluvana vuonna, mutta poikkeaisi siltä vuonna 2027. EU:n talouden ohjausjärjestelmän mukaiset nettomenot ovat julkisen sektorin menoja, joista on vähennetty mm. harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet (Euroopan parlamentti ja neuvosto, 2024). Harkinnanvaraiset veronalennukset kasvattavat siksi nettomenoja ja lisäävät korjaavalta nettomenopolulta poikkeamisen uhkaa.

Lisäksi ennen myönteisten vaikutusten ilmenemistä toteutuva velkaantuminen aiheuttaa ilman EDP-menettelyäkin hyvinvointitappion, joka tulisi huomioida päätösten järkevyyttä analysoitaessa, ja nykyisessä tilanteessa tällainen hyvinvointitappio on poikkeuksellisen suuri, koska nopean velkaantumisen tilanteessa olisi tärkeää hidastaa velkasuhteen kasvua mahdollisimman nopeasti. Onkin hämmentävää, etteivät julkisen talouden suunnitelma tai hallituksen muut politiikka-asiakirjat sisällä arvioita veronalennuksen väitettyjen pitkän tähtäimen vaikutusten ilmenemisen ajankohdasta.

Suunnitelman muista veromuutoksista (indeksitarkistuksia lukuun ottamatta) vaikutuksiltaan suurimmat ovat työtulovähennyksen kasvattaminen (vuonna 2027 suunnitelmassa arvioitu vaikutus 198 miljoonaa), työsuhdeoptioiden verotusajankohdan lykkääminen (71 miljoonaa) sekä kotitalousvähennyksen määräaikainen korottaminen (71 miljoonaa). Aiempi tutkimus viittaa siihen, ettei kotitalousvähennyksen pysyvillä muutoksilla ole kovin suurta pitkän tähtäimen vaikutusta sen piirin kuuluvien palvelujen käyttöön (Harju ym., 2026). Tästä huolimatta on mahdollista, että vähennyksen tilapäiset muutokset saattaisivat vaikuttaa ko. palvelujen käytön ajankohtiin ja esimerkiksi saada kuluttajat aikaistamaan vähennyksen piiriin kuuluvia remontteja. Yksityisen

Työn ja talouden tutkimus LABORE
Arkadiankatu 7 (Economicum)
00100 Helsinki
Puh. 040 940 1940
etunimi.sukunimi@labore.fi

kulutuksen ajankohdan siirtämisen keinona vähennyksen kasvattaminen on kuitenkin kallis, ja esimerkiksi julkisen sektorin omaa välttämätöntä korjausrakentamisen aikaistaminen olisi saattanut olla kustannustehokkaampi menetelmä lisätä taloudellista toimeliaisuutta.

Helsingissä 7. päivä toukokuuta 2026

Ilkka Kiema
tutkimusohjaaja
Työn ja talouden tutkimus LABORE

Viitteet

Council of the European Union. (2026). *Council recommendation with a view to bringing an end to the situation of an excessive deficit in Finland* (Brussels, 12 January 2026).

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (2024). *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta* (2024/1263).

Valtioneuvosto. (2023). *Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023* (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58).

Valtiovarainministeriö. (2024). *Ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastuksen työllisyysvaikutukset* (Valtiovarainministeriön budjettiosasto, rakenneyksikkö, 7.3.2024).

Valtiovarainministeriö. (2025a). *Hallituksen puoliväliriihen toimenpidekokonaisuuden vaikutuslaskelmista* (VM 30.4.2025, muistio.).

Valtiovarainministeriö. (2025b). *Taloudellinen katsaus: Talvi 2025* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2025:61).

Valtiovarainministeriö. (2026a). *Hallituksen työllisyystoimien tilanne 20. 2. 2026* (Valtiovarainministeriön budjettiosasto, rakenneyksikkö, 20.2.2026).

Valtiovarainministeriö. (2026b). *Taloudellinen katsaus: Kevät 2026* (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:14).